

Protocol institucional de revistes acadèmiques

UOC

Redacció:

Maria Boixadera, Elsa Corominas, Oriol Solé,
Walewska Duran, Begoña Aguilera

Data d'actualització: Juny de 2023

Universitat Oberta
de Catalunya

Sumari

Abast	4
Revistes científiques	4
Revistes divulgatives	4
Criteris editorials	4
1. Focus temàtic	4
2. Avaluació científica dels articles	4
3. Periodicitat	5
4. Accés Obert i ciència oberta	5
5. Coedicions	6
Model de gestió	7
A. Plans de gestió	8
1. Pla d'acció	8
2. Pla de qualitat	8
3. Pla de comunicació	9
4. Pla d'internacionalització	9
5. Pla de visibilitat i d'indexació	9
6. Política d'igualtat de gènere i bones pràctiques en igualtat	10
7. DORA i COARA	10
B. Gestió contractual i pressupostària	10
C. Marc legal	10
1. Privacitat i protecció de dades	11
2. Cessió de drets d'autoria	11
3. Política de publicitat	11
4. Codi ètic	11
5. Intel·ligència artificial	12
6. Protecció de marca i domini	12
D. Òrgans de gestió	12
1. Direcció de la revista	12
2. Servei de suport tècnic editorial	13
E. Producció editorial	13
1. Llengua	13
2. Tecnologia	14
Annex 1	15

Pla d'acció per a les revistes acadèmiques de la UOC	15
Fitxa d'identificació de la revista	15
Objectius de la revista	16
Organització de l'equip editorial	16
Organització dels continguts	16
Avaluació científica	16
Compromisos i objectius de qualitat, comunicació i indexació	17
Producció editorial	17
Pressupost	17
Annex 2	19
Acords de política editorial de la Comissió de Publicacions (2011)	19

Abast

L'objectiu i abast d'aquest protocol és recollir el marc normatiu i editorial de les revistes acadèmiques de la UOC, tant les revistes científiques com les revistes divulgatives.

Revistes científiques

Publicació periòdica, identificada amb un ISSN, que inclou un procés de revisió científica (*peer-review*) dels articles que publica.

Revistes divulgatives

Publicació periòdica, identificada amb un ISSN, que publica articles de divulgació acadèmica o científica, que no sotmet els articles a cap procés de revisió científica (*peer-review*) previ a la publicació.

Criteris editorials

A continuació es proposen els criteris editorials que cal tenir en compte en definir les revistes científiques de la UOC.

1. Focus temàtic

Les revistes acadèmiques de la UOC han de tenir un focus UOC, és a dir que la temàtica i els objectius siguin àmbits d'expertesa de la UOC, i/o vinculats amb els àmbits estratègics de la UOC.

2. Avaluació científica dels articles

Les revistes científiques de la UOC han de sotmetre els articles que reben a un sistema de revisió per experts (*peer review*). Aquest procés de revisió pot ser de tres tipus, en funció dels interessos de la revista:

- Simple cec (*simple blind*): sol·licita una revisió i manté l'anonimat tant per al revisor/a com per a l'autoria.
- Doble cec (*double blind*): sol·licita dues revisions i manté l'anonimat tant per al revisor/a com per a l'autoria
- Obert (*open peer-review*): sol·licita revisions a la comunitat i no es preserva l'anonimat per cap de les parts.

A banda, de cara a les agències d'avaluació de publicacions científiques, cal publicar la llista anual de revisors/es.

Documents de suport:

- [Document de descripció d'un procés d'avaluació de tipus genèric](#) (UOC, 2015).
- [COPE Ethical Guidelines for Peer Reviewers](#) (Committee on Publication Ethics, 2017).

3. Periodicitat

Les revistes acadèmiques de la UOC han d'assumir un compromís de planificació per a preveure els continguts, per tal de garantir la puntualitat de la publicació d'acord amb la periodicitat triada, sigui continuada o per mesos.

Cal declarar la periodicitat i els mesos de publicació al web de la revista. Es recomana, a més, publicar durant la primera quinzena (de l'1 al 15) del mes que correspongui. I preferentment en els primers mesos de l'any. Igualment, és acceptada la publicació continuada i la publicació avançada a la data establerta del número ordinari.

4. Accés Obert i ciència oberta

A la UOC es considera que la universitat ha de ser un espai obert que faciliti el diàleg i la creació i l'intercanvi de coneixement.

Per això es vetlla perquè el coneixement generat gràcies a la recerca sigui obert a tothom, tingui el màxim impacte i permeti avançar més de pressa cap al desenvolupament sostenible.

El 12 d'abril de 2021 va ser aprovada, per Consell de Direcció, la [Política institucional de coneixement obert de la UOC](#). La finalitat d'aquesta política és establir el marc institucional que permeti a la UOC compartir i transferir obertament el coneixement que genera com a resultat de la seva recerca, docència, innovació o gestió institucional en els diferents àmbits temàtics de la Universitat.

A banda d'aquesta política, la UOC també implementa el [Pla d'acció de Coneixement Obert](#) amb l'objectiu de fer front als reptes de l'Agenda 2030 obrint el coneixement. Això ajudarà la universitat a ser més visible en l'àmbit internacional, ja que qualsevol tipus de coneixement publicat en obert i en línia és inevitablement global. En aquest sentit, el Pla d'acció serveix com a reforç a tota la producció i transferència de coneixement.

En aquest context, s'emmarca la política d'accés de les revistes acadèmiques de la UOC que es publiquen d'acord amb els principis de la [ruta diamant de l'accés obert](#). A

més, la Universitat es compromet a seguir els protocols estàndards d'intercanvi de metadades actuals (OAI PMH, OAI-ORE) i els que puguin aparèixer en el futur per tal d'incrementar la visibilitat i la interoperabilitat dels continguts del repositori.

Documents de suport:

- [Política institucional de coneixement obert](#)
- [Pla d'acció de Coneixement Obert](#)

5. Coedicions

Les revistes acadèmiques de la UOC han d'explorar la possibilitat de treballar en col·laboració amb altres institucions i/o revistes que aportin xarxa acadèmica i visibilitat i que, en la mesura possible, puguin suposar un finançament afegit.

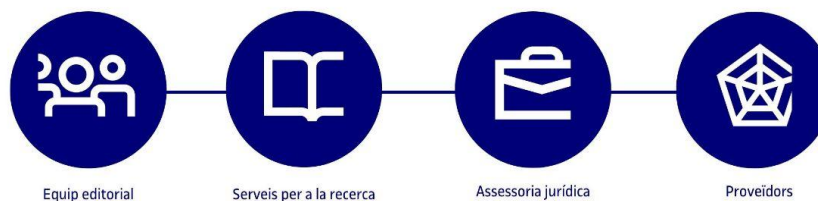
Model de gestió

Es descriu el model de gestió dels elements habituals d'una revista acadèmica:

Model de gestió de les revistes acadèmiques

Gestió transversal

Actualitzat el juny de 2023

Amb l'objectiu de construir un model de gestió que garanteixi l'assoliment de totes les etapes descrites anteriorment, es detallen els plans de gestió, el marc legal i els òrgans de gestió per a les revistes acadèmiques de la UOC.

A. Plans de gestió

Cal tenir en compte els següents plans per a afavorir el desenvolupament i consolidació d'una revista:

1. Pla d'acció

Les revistes acadèmiques de la UOC han de comptar amb un Pla d'acció per definir les fites que s'han d'assolir. Aquest pla ha de recollir la missió, els objectius, l'organització dels equips editorials i les seves funcions, el tipus de continguts, el sistema d'avaluació, la producció editorial, el pressupost i les fonts de finançament per a dur-la a terme. També cal definir els objectius i compromisos pel que fa a la qualitat, la comunicació, la visibilitat, la indexació i la responsabilitat social. El Pla d'acció a tres anys s'elabora amb el suport de l'equip de Ciència Oberta, integrat a la Vicegerència de Recerca i Innovació. Superats els tres anys de vigència es renovaran o es redefiniran per períodes de tres anys més.

Documents de suport:

- Model de Pla d'acció (Annex 1).
- [Definició marc de les funcions dels equips editorials de revistes científiques.](#)

2. Pla de qualitat

El Pla de qualitat, presentat el juny de 2018 en la Subcomissió de Publicacions, té com a objectiu aconseguir que les revistes científiques de la UOC siguin instruments competitius per a la transferència de la recerca, i així apropar-se al principi d'excel·lència de recerca que es marca en el Pla Estratègic 2014-2020.

El Pla de qualitat dona indicacions concretes i documentades per a millorar la qualitat formal i la qualitat dels processos editorials de cada revista científica de la UOC.

La qualitat de les revistes científiques de la UOC serà avaluada a partir del grau de compliment dels criteris recollits en aquest Pla. Per això, s'estableix que les revistes científiques de la UOC han de néixer i consolidar-se amb l'objectiu de complir el 100% dels criteris que els siguin aplicables.

En el cas de les revistes divulgatives tenen l'opció de seguir les recomanacions i compliment de criteris del Pla de qualitat per a revistes divulgatives.

Documents de suport:

- [Pla de qualitat de revistes científiques](#): conté el buidatge de tots els criteris de qualitat de les agències avaluadores nacionals i internacionals que són públics.
- [Pla de qualitat de revistes divulgatives](#)
- [DOAJ new selection criteria \(2015\)](#) (SEAL system).
- [Evaluating Open Access Journals](#), Toronto Metropolitan University
- [Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing](#), Open Access Scholarly Publishers Association.

3. Pla de comunicació

Les revistes acadèmiques de la UOC han de disposar d'un Pla de comunicació propi vigent derivat del Pla de comunicació de la UOC. Aquest pla específic té l'objectiu de donar més visibilitat als continguts de les revistes i d'augmentar la possibilitat d'obtenir citacions per finalment esdevenir referents en el seu àmbit de coneixement.

Documents de suport:

- [Pla de comunicació per a revistes acadèmiques](#) (2023)

4. Pla d'internacionalització

Les revistes acadèmiques de la UOC poden fer els passos suggerits per a la internacionalització d'una revista, si la temàtica ho permet i ho fa recomanable, amb l'objectiu de donar més visibilitat als continguts i assolir un impacte més gran arreu del món.

Documents de suport:

- [Decàleg d'accions per contribuir a la internacionalització de les revistes científiques](#) (2023)

5. Pla de visibilitat i d'indexació

Les revistes acadèmiques de la UOC necessiten augmentar la seva visibilitat per estar cada vegada més ben posicionades. L'increment de la seva visibilitat pot ajudar a obtenir més descàrregues i citacions dels articles publicats.

El Pla d'indexació elaborat el 2011 té com a objectiu establir un full de ruta per a indexar les revistes acadèmiques en bases de dades i índexs d'impacte. Per tant, cada revista de la UOC assumeix el compromís de tirar endavant el Pla de visibilitat i d'indexació que li correspongui i amb això aconseguir estar indexades en les principals

bases de dades de referència del seu àmbit. Cal considerar l'opció de les al·t mètriques com a sistema de mesura de la difusió de les revistes i fomentar-ne l'ús des d'aquest àmbit.

S'identifiquen les pautes més rellevants pel que fa als estàndards editorials que tenen en compte les bases de dades més importants:

- Publicar un mínim de 12 articles l'any i complir la periodicitat establerta.
- Minimitzar el període que hi ha entre l'acceptació i publicació dels articles.
- Tenir un nombre similar d'articles cada número de la revista.
- Diferenciar en seccions diferents els continguts científics que hagin passat per un procés de *peer review* dels que no.

Documents de suport:

- [Pla d'indexació \(2023\)](#).

6. Política d'igualtat de gènere i bones pràctiques en igualtat

Es poden consultar les recomanacions fetes al [Decàleg de bones pràctiques en igualtat de gènere per a revistes](#) acadèmiques i la [infografia](#).

7. DORA i COARA

Atès que la UOC ha signat la Declaració Dora (desembre 2018), des de llavors les revistes científiques compleixen amb tots els requisits derivats d'aquesta adhesió.

- [Declaració DORA](#)
- [Notícia de la signatura](#)

B. Gestió contractual i pressupostària

La UOC proporciona el pressupost anual necessari per dur a terme les necessitats editorials de les revistes acadèmiques. Les unitats responsables del seguiment pressupostari es fan càrrec de la monitoració de l'impacte econòmic. Igualment, la UOC destina els recursos necessaris per donar suport a les necessitats contractuals que les revistes acadèmiques necessitin.

C. Marc legal

El marc legal en què s'enquadren les revistes acadèmiques de la UOC és el següent:

1. Privacitat i protecció de dades

En el cas de les revistes acadèmiques que estan allotjades en sistemes d'informació tutelats per la UOC, és la mateixa universitat qui assumeix la política de privacitat i protecció de dades pròpia. En el cas de les revistes coeditades o allotjades en servidors d'entitats col·laboradores, assumeix la responsabilitat l'entitat que allotja la informació.

2. Cessió de drets d'autoria

Amb l'objectiu d'establir un marc legal favorable a la transferència de continguts a les bases de dades que demana el Pla d'Indexació, la UOC estableix per defecte:

- Que els/les autors/es que publiquen a les revistes acadèmiques de la UOC cedeixin els seus drets d'autoria i d'explotació a la FUOC, però no en exclusiva d'acord amb el marc de les llicències CC 4.0 Internacional.
- Que totes les revistes (excepte la revista IDP, que aplica CC 3.0 Espanya per decisió del comitè editorial) publiquin els continguts sota llicències Creative Commons, preferentment la corresponent a la llicència de Reconeixement [CC BY 4.0 Internacional](#).

3. Política de publicitat

D'acord amb el criteri de transparència de COPE, es recomana que les revistes tinguin una política de publicitat. En el cas de la UOC, el marc proposat és que les revistes no acceptin publicitat de tercers.

4. Codi ètic

Les revistes científiques de la UOC assumeixen el codi ètic elaborat i publicat l'any 2014, que està alineat amb el codi ètic de recerca de la UOC i els principis ètics de [Committee on Publication Ethics \(COPE\)](#).

Documents de suport:

- [Declaració ètica per a les revistes científiques de la UOC \(2011\)](#)
- [Committee on Publication Ethics \(COPE\)](#)

5. Intel·ligència artificial

Davant de la irrupció de la intel·ligència artificial en l'àmbit de la recerca i l'educació, és necessari que les publicacions acadèmiques incloguin la recomanació de limitar-ne o declarar-ne l'ús.

En cas d'usar el ChatGPT (o eines similars) s'ha de documentar adequadament en alguna secció del manuscrit presentat ja que no es pot considerar que compleixi els criteris d'autoria.

Documents de suport:

- [Research Publishing Ethics Guidelines for Journals](#) (Cambridge University Press)

6. Protecció de marca i domini

Es recomana sol·licitar la protecció de marca del nom de les revistes científiques, però no de la imatge gràfica que tinguin. Igualment, es recomana comprar, preventivament, els dominis *.cat*, *.es*, *.com*... que quedin lliures i protegir-ne la presència a internet.

Les revistes han d'estar sota domini *uoc.edu*, per via de subdominis, excepte en els casos de coedició, en què el domini haurà de ser aprovat per la Comissió de Publicacions.

D. Òrgans de gestió

A continuació es detallen les funcions dels òrgans de gestió de les revistes acadèmiques de la UOC.

1. Direcció de la revista

S'estableix que la direcció d'una revista acadèmica ha de ser assumida pel professorat dels Estudis i facultats de les institucions que la coediten. Amb això, les tasques que assumeixen són:

- Establir la línia editorial.
- Establir i executar els plans d'acció.
- Garantir l'acompliment dels criteris de qualitat de la periodicitat de publicació.
- Localitzar institucions amb les quals es puguin establir convenis de coedició.
- Establir els equips editorials: consell científic, secretaria editorial, etc.
- Establir i mantenir la xarxa de revisors.

- Planificar, coordinar i executar les tasques que tenen a veure amb el desenvolupament científic i la captació de recursos i originals: convocatòries de comunicacions (*call for papers*), col·laboradors, socis (*partners*), coeditors, etc.
- Coordinar la recepció i gestió d'originals en el sistema de revisió.
- Garantir l'ús de sistemes de detecció de plagi.
- Aprovar o descartar els articles que es proposen per a publicar.
- Coordinar les accions de comunicació específiques: xarxes socials, butlletins i llistes de distribució.

Documents de suport:

- Pla d'acció per a les revistes acadèmiques de la UOC (vegeu l'annex 1).

2. Servei de suport tècnic editorial

Les revistes acadèmiques de la UOC compten amb suport tècnic editorial professional que assumeix la supervisió i coordinació de la producció editorial, suport editorial a l'equip acadèmic i seguiment del compliment dels plans de comunicació, qualitat i indexació.

E. Producció editorial

Les revistes acadèmiques han d'incloure un procés editorial que garanteixi el tractament lingüístic professional (correcció, traducció) i la maquetació també professional d'acord amb els formats estàndards de la publicació digital (multidispositiu) per mitjà d'una empresa externa.

1. Llengua

Pel que fa a la política lingüística per als textos complets dels articles, d'acord amb el marc lingüístic internacional en l'àmbit de la comunicació científica, es considera necessari orientar les polítiques lingüístiques de les revistes perquè publiquin prioritàriament en anglès. Es valorarà de manera excepcional l'ús del català i l'espanyol en els casos en què l'àmbit o la comunitat de recerca a la qual s'adreça la revista així ho justifiqui.

És recomanable publicar l'article complet prioritàriament en una sola llengua, per tant, es desaconsella traduir els articles.

Les revistes científiques de la UOC han de descriure la seva política lingüística i han d'oferir també les metadades (*títol, resum i paraules clau*) en les tres llengües

vehiculars de la Universitat: el català, espanyol i anglès. D'aquesta forma es reforça la trobabilitat i posicionament a Internet dels continguts de les revistes i de la UOC.

En el cas de les revistes divulgatives, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries, focus i objectius editorials, poden establir la publicació en una llengua, bilingüe o alternar en funció de l'interès dels articles i discrecionalment oferir la traducció dels articles. Es recomana la traducció de les metadades (*títol, resum i paraules clau*).

2. Tecnologia

El model tecnològic i la plataforma que la UOC assigna per a la gestió de revistes acadèmiques es defineix des de l'Àrea de Tecnologia. Aquest model passa per la subcontractació d'una empresa que proveeixi un programari com a servei (*software as a service, SAS*) que aporti la solvència tècnica necessària per cobrir el servei i les necessitats.

Annex 1

Pla d'acció per a les revistes acadèmiques de la UOC

A continuació es detallen els components bàsics que s'haurien de tenir en compte al moment de definir el pla estratègic d'una revista científica tant si és per iniciar una nova publicació com si és per a fer-ne el seguiment periòdic.

Fitxa d'identificació de la revista

A continuació s'aïllen les informacions essencials que caldria recollir a l'inici d'un projecte editorial.

Títol de la revista científica	
Lema (o subtítol) [opt.]	
Director/a de la revista	
Equip executiu	
Àrea / Estudi UOC	
*Director/a acadèmic	
Nom de la institució coeditora [opt.]	
Aportació econòmica de la institució coeditora [opt.]	
Revistes afins: identificar publicacions amb punts de contacte amb la que es vol impulsar.	
Públic objectiu	
Periodicitat	
Formats de publicació	

*Director/a d'estudis UOC, de Centre de Recerca o de l'Escola de Doctorat

Objectius de la revista

Cal establir uns objectius estratègics i una proposta d'accions per poder assolir-los a tres anys vista.

Organització de l'equip editorial

Cal aportar la informació sobre les funcions i composició dels òrgans editorials necessaris per a impulsar una revista científica.

Cal fer menció dels/de les experts/es, acadèmics/ques, recercaires i professorat propi de la UOC i extern a la UOC que han acceptat i/o formen part dels equips editorials. La informació que s'ha d'aportar és: nom i cognoms, filiació acadèmica.

Organització dels continguts

Tenint en compte el marc institucional d'actuació en aquest punt, el que cal definir en aquest document és les seccions concretes que tindrà la revista (si escau) amb: nom, sigles, objectius i restriccions (si escau).

És molt important que cada contingut estigui també ben definit: elements (per exemple, per als articles: títol, resum —amb indicació del nombre de paraules—, paraules clau —amb indicació del nombre de paraules clau), imatges, peu d'imatge, cos de l'article i nombre aproximat de paraules que ha de tenir, etc.), format de les taules, etc. També hi han de constar les dades d'autoria o responsable del contingut (nom i cognoms, fotografia, adscripció acadèmica, dades de contacte, etc.).

Cal presentar la taula de continguts dels dos primers números i s'hi ha d'indicar quins articles s'han obtingut i quins articles encara falta rebre.

Avaluació científica

És important plantejar-se el circuit de validació dels continguts, tant si aquests continguts són d'encàrrec com si, en el cas que se n'admetin, procedeixin de fora de la revista.

Cal aportar una llista d'avaluadors/es amb qui es compta i s'hi ha d'indicar quins avaluadors/es han acceptat la proposta i quins no, juntament amb la seva adscripció acadèmica i un enllaç al seu currículum.

En el cas de les revistes divulgatives no és estrictament necessari comptar amb un procés de revisió científica, però convé aplicar un sistema de validació acadèmica dels articles que es reben, abans de publicar-los.

Compromisos i objectius de qualitat, comunicació i indexació

És important establir el compromís de compliment del 90% dels criteris identificats en el Pla de qualitat. Igualment, cal traçar l'estratègia de comunicació i difusió dels articles i de la revista i també identificar el camí que es vol seguir pel que fa a visibilitat i indexació.

En el cas de les revistes divulgatives tenen l'opció de seguir les recomanacions i compliment de criteris del Pla de qualitat per a revistes divulgatives.

Producció editorial

L'objectiu és plantejar-se els agents i les fases per les quals passaran tots els continguts, des de l'editorial fins a un article.

Pressupost

El pressupost es prepara conjuntament amb les unitats de gestió que estan al servei d'aquests àmbits i ha de recollir de manera desglossada l'aportació inicial de la UOC, les aportacions de les entitats coeditoras i la distribució de despesa per serveis, i també els recursos acadèmics que s'hi dediquen i el percentatge corresponent de dedicació que es vol assumir.

Model de pressupost

Àmbit d'activitat	Nombre de persones	Import (servei extern)
Direcció de la revista		
Direcció executiva		
Consell de redacció		
Secretaria editorial		
Producció editorial		
Disseny		
Edició		
Correcció (per llengües)		
Traducció (per llengües)		
Maquetació (per formats)		
DOI		

Tecnologia		
Altres despeses		

Annex 2

Acords de política editorial de la Comissió de Publicacions (2011)

Aquest document estableix les propostes de política editorial per a les revistes científiques de la UOC. Ha estat aprovat per la Comissió de Publicacions el 28 de juny de 2011, i recull les propostes que s'han fet en el decurs de les reunions celebrades per aquesta Comissió des del 21 d'abril de 2010 fins al 26 d'abril de 2011.

1. Els projectes de revistes científiques de la UOC han de ser presentats pel seu promotor a la Comissió de Publicacions. Prèviament, cal haver fet arribar a la Comissió un document de conceptualització de la revista amb els objectius, línia editorial, polítiques de secció, procés de revisió per experts, freqüència de publicació, normes de publicació, equip editorial (consell de redacció/editorial i comitè científic) i proposta econòmica.
2. Cada projecte de nova revista ha d'explorar la possibilitat de treballar en col·laboració amb altres institucions i/o revistes, i portar propostes de finançament.
3. Només les revistes que hagin estat aprovades per la Comissió de Publicacions podran aparèixer com a publicacions de la UOC al portal de la universitat, a la Memòria institucional, etc. i fer ús de la imatge corporativa de la UOC.
4. Per tenir la consideració de revista científica caldrà que les revistes explicitin que per a l'avaluació de treballs s'inclourà un procés de revisió per experts.
5. Les revistes científiques han d'incloure un procés editorial que garanteixi la correcció lingüística i una maquetació professional.
6. Amb l'objectiu de donar visibilitat en català, castellà i anglès a les informacions bàsiques dels continguts, i de reforçar la trobabilitat i posicionament a Internet dels continguts, de les revistes i de la UOC, convé que els treballs que s'hi publiquin incloguin títol, resum i paraules clau en català, castellà i anglès.
7. Una vegada l'any, cada responsable de cada revista exposarà a la Comissió de Publicacions els objectius assolits, els objectius pendents, els nous projectes i reptes.
8. El Mandat institucional de continguts en accés obert aprovat pel Consell de Govern de la UOC es tradueix, en l'àmbit de les revistes científiques, en la necessitat que els continguts quedin subjectes les llicències Creative Commons o equivalents.

9. La Comissió traslladarà al vicerector competent la necessitat que la dedicació per part del professorat a una revista de la UOC es consideri en els seus POP.
10. La Comissió es compromet a vetllar pel suport tecnològic a les revistes científiques presentades (programari i *hosting*), a donar suport a la seva indexació en bases de dades i índexs d'impacte, a proporcionar criteris d'imatge corporativa, a vetllar per la compra de dominis i la protecció de les marques, i a garantir-ne la presència i difusió en els canals corporatius de la UOC.